

BUTADIEN-NİTRİL KAUCUKUNUN SEOLİTLƏ KOMPOZİSİYASININ KLOROFOSFORLAŞDIRILMASI

N.V. Paşayev, O.O. Balayeva, A.Ə. Əzizov, İ.A. Buniyat-Zadə

*Bakı Dövlət Universiteti
nurmehammed998@gmail.com*

Butadien kauçuklarından alınan rezin aşağı temperatürə, sürtünməyə, aşınmaya qarşı davamlı olur. Bu tip sintetik kauçuklara butadien- nitril kauçuku da aiddir. Butadien – nitril kauçukları xüsusi xassələrə malik olması ilə fərqləndirilir. Onlar yüksək temperaturun, yağların və benzinin təsirinə qarşı davamlı olur. Ona görə də müxtəlif növ rezin məmulatlarını hazırlamaq üçün həmin kauçuklardan istifadə edilir. Butadien-nitril kauçuklarından araçatlar, kingəclər, əlcəklər, benzin qabları və s. hazırlamaq üçün lazım olan rezinlər istehsal olunur. Butadien – nitril kauçuklarından, həmçinin elektrikkeçirən rezinlər, ayaqqabı dabanları və ayaqqabı altlıqları, ebonitlər, sərin mühitə qarşı davamlı örtüklər və s. hazırlanır.

Təqdim olunan işdə 9 q Butadien-Nitril kauçuku 100 ml xloroformda həll edilərək əvvəlcədən qurudulmuş 1 qseolit ilə ultrasəs mühitində qarışdırılmışdır. Alınmış məhlul qarışdırılaraq oksigen iştirakı ilə fosforqlorlaşdırılmışdır. Müəyyən olunmuşdur ki, reaksiya ekzotermikdir, temperatur 45-50 °C-yə qədər qalxmışdır. Reaksiya temperatur artımı azalana və yaxud heç müşahidə olunmayana qədər davam etdirilmişdir. Alınan maddə, qovucu su nasosu ilə həlledicidən ayrılmış, neytral mühit yaranana qədər (pH=7) distillə suyu ilə yuyulmuş, havada və otaq temperaturunda qurudulmuşdur.

Alınmış nümunənin anionit və ya kationit olduğunu yoxlamaq üçün iki hissə olmaqla 0.05 q çəkilərək kimyəvi stəkanlara əlavə edilmişdir. Birinci hissənin üzərinə 10ml 0.1N NaOH, ikinci hissənin üzərinə isə 10ml 0.1N HCl əlavə edilərək 24 saat saxlanılır. Sonra hər nümunədən 2.5ml götürülür və üzərilərinə 2 damcı fenolftalein əlavə olunur. Birinci filtrat 0.1N HCl məhlulu ilə, ikinci filtrat isə 0.1N NaOH ilə titrlənir. Titrləmə aparılarkən birinci hissə nümunənin filtratında çəhrayı rəngin itməsinə 1.5 ml HCl məhlulu, ikinci hissə nümunənin filtratında çəhrayı rəngin əmələ gəlməsinə isə 1 ml NaOH sərf olunmuşdur. Na⁺ ionlarına görə statistik mübadilə tutumu (SMT) 8 mEqv/q Cl⁻ ionlarına görə isə statistik mübadilə tutumu (SMT) 12 mEqv/q olmuşdur.